

Verschenen	De Standaard
Auteur	Kathleen Vereecken
Datum	30 mei 2013

HOE EUTHANASIE MENSEN DICHTER BIJ ELKAAR BRENGT

'Alles is gezegd, en veel meer'

Steeds meer Belgen vragen om euthanasie. Het taboe lijkt stilaan doorbroken. Maar hoe ervaren familieleden en vrienden zo'n kroniek van een aangekondigde dood? Vaak verandert er iets wezenlijks, en niet zelden ten goede.

Ze waren in de eerste drie maanden van dit jaar al met 445, de Belgen die een euthanasieaanvraag deden. Een consequentere registratie verklaart maar een deel van de stijging, zo verklaarde Wim Distelmans (VUB), voorzitter van de Federale Commissie Euthanasie. Vooral de Vlaming is zich blijkbaar steeds beter bewust van alle opties rond het levenseinde, mede dankzij de sensibilisering door LEIF (LevensEinde InformatieForum).

We hebben ons ooit allemaal wel eens de vraag gesteld: stel dat je wist dat je nog maar een week te leven hebt, wat zou je dan allemaal doen? Het plannen van je dood maakt die fantasie op slag tastbaar en heel echt. Vooral voor wie niet op sterven ligt, maar fysiek of psychisch ondraaglijk lijdt, wordt meteen een stuk tijd afgebakend om bewust afscheid te nemen van wereld, leven en dierbaren. Hoe ervaren die dierbaren dat vreemde gat in de tijd, de periode tussen weten en gaan? Eind mei 2008 vernam Hermine Couvreur dat Lily, haar zus, een euthanasieaanvraag had ingediend. Negen maanden later, op haar 54ste, zou ze sterven.

'Lily had al vanaf het begin van de jaren 90 een zware vorm van ME (*tegenwoordig beter bekend als CVS, chronische vermoeidheidssyndroom, red.*). Haar gezondheid ging snel achteruit. Ze had steeds meer pijn, kon zich niet meer concentreren, had moeite met stappen en praten. Op den duur raakte ze door haar ziekte ook haar werk kwijt. ME heette toen nog psychosomatisch te zijn.'

'Toen Lily me vertelde dat ze voor euthanasie koos, was ik niet echt verwonderd. Ik wist ook dat ze het meende, dat haar beslissing zeer doordacht was. Ik heb haar onmiddellijk gezegd dat ik haar zou steunen.'

'De negen maanden die volgden, waren bijzonder. Eigenlijk waren Lily en ik uit elkaar gegroeid in de loop van ons leven. Door het vooruitzicht op haar dood werd ons contact veel intenser. De band die we in die laatste maanden kregen, kan ik bijna niet in woorden vatten. Een groot en diep wederzijds begrip, was het. We hebben zoveel gepraat. Over onze kindertijd, over onze kijk op het leven, over zo veel dingen waar we het nooit eerder met elkaar over hadden.'

Ze noemt het een mooie tijd, ondanks het verdriet om het naderende afscheid. 'We hebben meer gelachen en plezier gemaakt dan ooit. Op de dag van haar euthanasie vroeg ze om nog even haar favoriete muziek op te zetten. We hebben elkaar vastgepakt en voor het eerst samen gehuild. Toen ze stierf hielden mijn oudste zus en ik elk een hand van haar vast.'

Grotere intimiteit

Al sinds haar kindertijd worstelt Janien Borremans (59) met het leven. Na een geschiedenis van ettelijke zelfmoordpogingen, is haar euthanasieaanvraag tot haar opluchting goedgekeurd. 15 juni is de grote dag. Ze kijkt ernaar uit.

'Ik herinner me dat ik als kind in de lagere school al een doodswens koesterde. Dat is nooit meer overgegaan. Dat ik nu me geen zorgen meer hoeft te maken over hoeveel pillen ik moet nemen, of ik er al dan niet alcohol bij moet drinken, voelt als een bevrijding. Ik ben in goede handen.'

'Vorig jaar in september liep mijn relatie na 22 jaar spaak. Was ik nu nog samen geweest met mijn partner, dan zou ik de procedure wellicht eindeloos gerekt hebben, omdat ik wist dat zij het er moeilijk mee had. Dat die relatie eindigde, was in die zin een goede zaak.'

'Lieve Thienpont, de psychiater die me begeleidde, hamerde op het belang van mijn familie en vrienden. Ze raadde me aan om in de resterende tijd rustig afscheid te nemen van iedereen. Toen ik mijn familie op de hoogte bracht, was het een schok voor hen. Mijn generatie praat niet zo gemakkelijk over gevoelens. Maar ik heb meteen hun volledige steun gekregen. Met mijn vrienden en mijn ex-partner heb ik in het verleden al af en toe over mijn doodswens gepraat. En toch hebben een aantal van die vrienden het moeilijker met mijn keuze dan mijn familie. De relatie met mijn broer en zus is veel opener geworden. Het lijkt alsof pas nu alles kan gezegd worden tussen ons. Ook fysiek is er een grotere intimiteit, terwijl dat vroeger niet het geval was.'

'Soms vind ik het onwezenlijk. Zelf bij de begrafenisondernemer zitten om je uitvaart te regelen: het voelt een beetje vreemd. Maar er zijn ook fijne vooruitzichten. Zaterdag krijg ik een afscheidsfeestje, georganiseerd door de hele ploeg mensen die me omringen. Ik heb nooit eerder zoveel aandacht gekregen, en ik vind het heel mooi om op deze manier te mogen gaan.'

Euthanasie bij kinderen

Liliane Wiliquet, de hartsvriendin van Janien, maakt alles van nabij mee en zal straks ook aanwezig zijn bij haar sterven. 'Er verandert wel iets, ja. Alle emoties lijken ineens sterker, en we delen ze ook gemakkelijker. Waar we vroeger samen vooral plezier maakten, laten we nu de tranen weleens de vrije loop. Alles is gezegd, en veel meer. We beseffen heel sterk: dit zijn de laatste keren dat we elkaar zien. We zoeken elkaar op. En we rekken het samenzijn. Ze blijft vaker dan vroeger overnachten.'

'Of ik helemaal voorbereid zal zijn? Neen. Dat hoeft ook niet. Geen idee hoe ik zal reageren op het moment zelf. Ik wil me niet eens voorbereiden. Dat heeft geen zin. Het zal emotioneel zijn, natuurlijk. Maar ik wil die klip niet per se omzeilen. Net zoals ik euforie graag ten volle beleef, wil ik dat ook met dit afscheid en het verdriet dat daarbij hoort doen.'

Lieve Thienpont is psychiater, LEIFarts en lid van het Wemmelse ULteam, dat werkt rond Uitklaring Levensinde vragen. Zij benadrukt dat familie en vrienden, in overleg met de patiënt, welkom zijn tijdens de periode die aan de euthanasie voorafgaat, maar ook daarna.

'We merken dat de meeste mensen op het moment van hun overlijden goed omringd zijn. Bij familieleden botsen we in het begin soms op enige weerstand. Precies daarom stimuleren we de patiënten heel sterk om met hen te praten en bewust afscheid te nemen. Het gebeurt vaak dat de omgeving al bij het hele proces betrokken wordt nog voor de definitieve beslissing valt. Soms kiest een patiënt er echter voor om er niemand bij te betrekken, en dan kunnen wij niet anders dan die wens respecteren.'

'In uitzonderlijke gevallen blijven de familieleden zich verzetten. Vooral wanneer het over jonge mensen gaat, zie je weleens dat ouders de gedachte aan euthanasie bij hun kind niet verteerbaar vinden. Jammer genoeg draait zo'n situatie soms uit op zelfmoord door de patiënt. Maar doorgaans vertellen mensen me dat ze de aanloop naar euthanasie ervaren als een zeer intense en zinvolle periode. Een periode waarin vaak mooie dingen gezegd worden. Je hebt je best gedaan. Je hoeft je niet schuldig te voelen.'